

20

VIII Setmana de la Biodiversitat. Municipi de Millares (València)

Hàbitats singulars: Boscos dels barrancs amb til·leres (*Tilio-Acerion*)

Espècies invasores: *Miriophyllum aquaticum* al riu Albaida

Alliberaments de tortugues autòctones i Captures primer semestre 2013

Xarxa Natura 2000: 1r Dia Europeu de la Xarxa Natura 2000 i
Jornades informatives de les normes de gestió dels espais Natura 2000

Natura 2000 en Acció

Participació social

Novetats de Biodiversitat

Georeferenciació del Banc de Germoplasma de flora singular del CIEF

Balenes, dofins i tortugues des de l'aire

Regeneració de *Verbascum fontqueri* després d'incendis

Cursos en el CEACV de Sagunt

Modificació dels catàlegs d'espècies amenaçades

Participació en el projecte de conservació de vegetació
i plantes amenaçades a Xipre (LIFE PlantNet-CY)

Noves publicacions

Nova exposició sobre tortugues marines

Nova declaració de 7 microreserves de flora

VIII Setmana de la Biodiversitat. Municipi de Millares (València).

Com és habitual any rere any, transcorreguda la primavera, des del **Banc de Dades** s'organitza la **Setmana de la Biodiversitat**, que enguany arriba a l'octava edició.

Entre els dies **20 i 23 de maig**, més de 100 experts en diverses disciplines es reuniren al terme municipal de Millares (València) per a fer un inventari intensiu d'espècies de flora, fauna i líquens, i així incrementar el coneixement en matèria de biodiversitat que fins al moment es tenia d'este lloc.

Cal destacar que en la present edició hem comptat amb la coorganització del **Servici de Caça i Pesca**, aprofitant que gran part del territori del municipi l'ocupa la **Reserva Valenciana de Caça de la Mola de Cortes**. Així mateix, també s'ha comptat amb la col·laboració de **Red Eléctrica de España, Diputació de València i Ajuntament de Millares**.

En l'àrea triada es tenia constància de 433 espècies, de les quals hi havia 2.100 registres. Després dels quatre dies d'estudi, el nombre d'espècies que es van trobar va ascendir a 1.252, i les cites, a 12.587. Cal destacar, com es reflectix en estes dades, que el nombre d'espècies s'ha multiplicat per tres, i el de cites, per sis (taula 1).

Una de les troballes més destacades de la **VIII Setmana de la Biodiversitat** ha sigut la localització d'una població de **madrilla del Xúquer** (*Parachondrostoma arrigonis*) al barranc del Naixement, pròxim al riu Xúquer. Esta espècie està inclosa com a en perill d'extinció en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades i en el Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçades.

La prospecció es va fer mitjançant la utilització de

B. Albiach Moment de captura de la madrilla del Xúquer

nanses especials, i en total se'n van capturar 33 exemplars, amb una bona proporció d'exemplars juvenils, la qual cosa indica que l'espècie s'està reproduint bé a la zona.

A més, durant les prospeccions de la **VIII Setmana de la Biodiversitat** s'han localitzat en el terme de Millares **16 espècies** que encara no havien sigut registrades en el Banc de Dades de Biodiversitat de la Comunitat Valenciana.

[+ info](#)

Cryptocephalus rugicollis, nova espècie per al BDBC

Taula 1. Biodiversitat en Millares ABANS i DESPRÉS de la celebració de la VIII Setmana de la Biodiversitat

Grup	Abans de la Setmana de la Biodiversitat		Després de la Setmana de la Biodiversitat	
	Nombre d'espècies	Nombre de cites	Nombre d'espècies	Nombre de cites
Fauna	99	271	358	1.288
Flora	333	1.828	806	10.880
Fongs/Líquens	1	1	88	419
TOTAL	433	2.100	1.252	12.587

Hàbitats Singulars

Bosc dels barrancs amb til·leres (*Tilio-Acerion*)

Característiques de l'hàbitat

Este hàbitat correspon als boscos mixtos d'espècies caducifòlies en llocs abruptos i ombrívols com ara barrancs, orles de ribera o penyalars, generalment sobre substrats calcaris. Creixen en situacions on és difícil l'evolució cap a boscos més frondosos com les rouredes, a causa de la inestabilitat del sòl.

És un hàbitat molt escàs en les nostres latituds, ja que es tracta de refugis postglacials per a espècies més pròpies de la regió eurosiberiana. Està considerat, per la Unió Europea, un hàbitat prioritari que cal protegir.

Distribució

Les til·leres són una anècdota al territori valencià. Només en sobreviuen fragments xicotets de bosquets, distribuïts a les muntanyes del nord de Castelló, i alguns exemplars aïllats cada vegada més rars com més al sud.

Flora

Les til·leres es localitzen a l'interior d'extensos pinars de muntanya, especialment de pi negre (*Pinus nigra* subsp. *salzmannii*). Es tracta de formacions molt diverses en què domina el til·ler (*Tilia platyphyllos*) i l'om de muntanya (*Ulmus glabra*), amb la presència d'arços (*Acer monspessulanum* i *Acer granatense*) i servals (*Sorbus aria* i *Sorbus domestica*), acompanyats d'arbusts com l'avellaner (*Corylus avellana*) o el barbadell (*Viburnum lantana*). També és comú

trobar altres espècies relictos eurosiberianes, com ara el teix (*Taxus baccata*) i el grèvol de visc (*Ilex aquifolium*).

C. Fabregat

Til·ler (*Tilia platyphyllos*)

Fauna associada

L'escassa extensió de les til·leres impedeix parlar d'una fauna específica, encara que hi poden trobar refugi espècies forestals o dels penyalars adjunts.

Actuacions de conservació

El Centre per a la Investigació i l'Experimentació Forestal (CIEF), de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, efectua, des de fa anys, el seguiment dels reductes de *Tilio-Acerion*. L'any 2008 se'n van censar 497 exemplars, mentres que en 2011 se'n van trobar 586.

Recentment, la Unió Europea ha concedit un projecte **Life+** Naturalessa al CIEF per a estudiar i recuperar estos hàbitats: **Life Renaix el Bosc**. Entre les actuacions del projecte es preveu la realització de treballs silvícoles en prop de 300 hectàrees de pinedes originades en antics bancals o àrees de pastures. Es tracta de pinedes "hiperdenses" en què seria inviable el desenrotllament de les espècies pròpies de l'hàbitat del *Tilio-Acerion*. Després de la intervenció es plantaran 22.300 plantes típiques de les til·leres.

Es tracta de crear nous enclavaments de *Tilio-Acerion* en llocs potencials identificats, però també de reforçar les formacions existents amb material vegetal de procedència local.

El pressupost del projecte **Renaix el Bosc**, que va començar l'1 de gener passat, és d'1.994.940 euros, i el seu desplegament permetrà la creació de 14 llocs de treball.

Espècies invasores

Miriophyllum aquaticum al riu Albaida

La cua de rabosa aquàtica (*Miriophyllum aquaticum*) és una planta que prové dels aiguamolls de Sud-amèrica, principalment de la conca de l'Amazones. El seu ús està molt estès en aquaris d'interior i exterior, i això ha provocat la seua naturalització al llarg d'àmplies regions temperades i càlides d'arreu del món. A la Comunitat Valenciana es va localitzar per primera vegada al novembre de 2012, en una zona amb escàs o nul corrent a la vora d'un dels meandres del riu Albaida, dins del paratge natural municipal de la Cova Negra, al terme municipal de Xàtiva.

S. Álvarez Colonització en el riu Albaida per rabosa acuàtica (*Miriophyllum aquaticum*)

Després de l'avís per part d'un particular de la presència d'una planta aquàtica sense identificar i la visita posterior dels tècnics del Servei de Vida Silvestre, es van identificar les mostres com *Miriophyllum aquaticum*.

Al fer un recorregut, en embarcació, rastrejant el riu, es van detectar diversos focus de la planta. En total, es va calcular una extensió de 395 m² de cobertura de planta, distribuïts en 4 focus, localitzats tots a una profunditat d'entre 0,5 i 1,5 metres.

Els treballs d'eradicació van començar al març de 2013, quan el nivell d'aigua del riu Albaida es troba més baix, cosa que facilita el treball i permet actuar com més prompte millor per a evitar la proliferació de la planta.

Per al seu control s'han emprat únicament mètodes físics, consistents en el recobriments de la planta amb mantos biodegradables de materials vegetals, que impedisquen el pas de llum i afavorixen el seu esclafament. Durant la realització dels treballs s'han emprat barreres flotants per tal d'evitar la dispersió

de fragments viables de la planta, ja que poden donar lloc a nous focus. Per aquesta mateixa raó, el seu control mecànic es va descartar de bestreta, ja que comportava inevitablement la producció d'una gran quantitat de fragments. A més a més, tampoc no ha estat possible l'ús de cap herbicida per a la seua eliminació, ja que es tracta d'un ecosistema aquàtic.

Està previst fer controls manuals en embarcació i amb brigades proveïdes de pontoneres, amb l'objectiu de repassar la zona en cas que apareguera un nou focus i per a fer el seguiment de l'efectivitat del cobriment realitzat, ja que es tracta d'una tècnica innovadora per al control d'aquesta espècie.

1

2

3

Diferents fases dels treballs d'eradicació:

1. Col·locació inicial del recobriments biodegradables.
2. El focus es cobreix en la seua totalitat.
3. El recobriments impedisquen el pas de la llum i afavorixen el seu esclafament mecànic.

Fotografies de S. Álvarez

Seguix-nos en Facebook

Estratègia i tècniques demostratives per a l'eradicació de tortugues invasores

LIFE *Trachemys*

Alliberaments de tortugues autòctones

La conservació de les poblacions de les tortugues autòctones amenaçades i la divulgació a la societat de la problemàtica de les tortugues invasores són dos dels **principals objectius** del projecte **LIFE *Trachemys***, que es materialitzen en actes públics d'alliberament d'exemplars de tortugues autòctones.

En la present campanya d'estiu d'alliberaments s'han fet set actes diferents, al llarg dels quals, comptant amb la col·laboració de diferents entitats vinculades al projecte **LIFE *Trachemys*** (Bioparc, Oceanogràfic, Acció Ecologista-Agró...), s'ha alliberat un total de 57 exemplars de les dos tortugues autòctones de la fauna valenciana: 38 tortugues d'estany (*Emys orbicularis*) i 19 tortugues de rierol (*Mauremys leprosa*).

Els punts d'alliberament han sigut la Marjal dels Moros, entre Puçol i Sagunt; el Tancat de la Pipa, a Catarroja; el Tancat de Mília, a Sollana, i l'Albufera de Gaianes.

Alliberament al Tancat de Mília

Els exemplars alliberats de tortuga d'estany procedeixen majoritàriament dels centres de cria en captivitat, mentres que els de tortuga de rierol són recuperacions d'exemplars recollits als centres de recuperació de fauna.

Campanya de captures primer semestre 2013

El projecte **LIFE *Trachemys*** es va iniciar al gener de 2011 i des d'aleshores s'han capturat quasi 17.000 exemplars de tortugues exòtiques (taula 1), el 98% de les quals corresponen a la subespècie *Trachemys scripta elegans*, l'anomenada tortuga d'orelles roges.

Taula 1. Número de captures al llarg del projecte LIFE *Trachemys*

Localitat	2011	2012	2013*	Total
Marjal de Peníscola	237	182	29	448
Prat de Cabanes-Torreblanca		30	10	40
Marjaleria de Castelló	714	884	269	1.867
Marjal de Nules-Borriana	163	223	191	577
Clot de la Mare de Déu	112	41	4	157
Marjals i estanys d'Almenara	409	332	77	818
Marjal dels Moros	50	19	10	79
Albufera de València	7	13	33	53
Marjal de Tavernes	57	886	135	1.078
Marjal de la Safor	2.450	4.297	1.805	8.552
Desem. del riu Xeraco	254	663	42	959
Marjal de Pego-Oliva	567	920	32	1.519
Albufera de Gaianes	38	81	10	129
Clot de Galvany	41	7	1	49
Altres punts	33	237	75	345
TOTAL	5.132	8.815	2.723	16.670

* dades del primer semestre de 2013

Si es comparen les captures realitzades durant el primer semestre de 2013 amb les del mateix període de l'any anterior s'observa un descens en les captures (un 41% de les captures de 2012). Cal indicar que l'esforç global ha sigut semblant en ambdós períodes, encara que hi ha diferències per localitats.

Bona part d'esta diferència és deguda al descens de captures a les marjals de la Safor i Pego-Oliva (2.268 captures menys que el 2012). D'altra banda, durant 2013 s'ha pogut dedicar menys temps a les captures de juvenils després de l'emergència posthivernal (principis de primavera).

Xarxa Natura 2000

1r Dia Europeu de la Xarxa Natura 2000

El dimarts 21 de maig va tindre lloc la celebració del **1r Dia Europeu de la Xarxa Natura 2000**, que va coincidir amb la VIII Setmana de la Biodiversitat.

Esta celebració, emmarcada dins de les accions previstes en el projecte **LIFE+ Activa Natura 2000**, impulsat per la Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO/Birdlife) i EFEverde, ha comptat amb el suport de la Direcció General de Medi Natural de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.

En la pàgina web del projecte es reberen més de 1.000 fotografies amb el gest de la papallona, algunes enviades per personal del Servei de Vida Silvestre (<http://www.seo.org/2013/05/22/seobirdlife-agradece-el-apoyo-y-la-participacion-a-los-miles-de-ciudadanos-que-han-alzado-sus-manos-por-la-red-natura-2000/>).

D'altra banda, amb l'objectiu de mostrar el treball diari que es porta a terme en la Xarxa Natura 2000, es recopilaren les accions de gestió i conservació en espais Natura 2000 dels diferents equips de treball de la Direcció General de Medi Natural. En total, eixe dimarts la Direcció General va realitzar 52 accions en 28 espais Natura 2000 diferents.

B. Albiach Celebració del 1er Dia Europeu de la XN 2000

Podeu seguir les activitats del Life Activa Natura 2000 en <http://activarednatura2000.com/proyecto-life/>

Jornades informatives de les normes de gestió dels espais Natura 2000

El Servei de Vida Silvestre s'està reunint amb els actors socials implicats en la gestió dels espais de la **Xarxa Natura 2000** amb l'objectiu d'explicar les normes de gestió que s'estan portant a terme. Durant la primera meitat de 2013 s'han fet deu jornades dirigides a associacions conservacionistes, sindicats agraris i entitats vinculades al desenrotllament rural, consultors, tècnics i directius d'administracions locals i provincials.

En les reunions s'expliquen les normes de gestió, la seua estructura, objectius i tramitació. També s'incidix en l'interés de la participació activa de tots els col·lectius en la tramitació i desenrotllament posterior de les normes. Els tècnics del Servei tenen

molt interès a rebre al·legacions, i totes seran tingudes en compte i contestades. Finalment, s'orienta en les diferents línies de finançament per a actuacions dins de Natura 2000 que les entitats públiques i privades poden sol·licitar.

Actualment, les normes de gestió de la majoria dels LIC i ZEPA de la Comunitat Valenciana es troben en tramitació d'avaluació ambiental estratègica. Per tant, els documents estan en informació pública i poden ser consultats i fer-hi al·legacions en contra. En l'enllaç següent es poden consultar, per municipis, les normes que actualment estan en avaluació ambiental estratègica: <http://www.cma.gva.es/web/indice.aspx?nodo=3411&idioma=V>

B. Albiach

Saladar de Llevant, PN del Fondó d'Elx-Crevillent

Natura 2000 en Acció

Relació d'alguns dels treballs realitzats en els últims mesos per personal del Servei de Vida Silvestre en espais pertanyents a la **Xarxa Natura 2000**.

• LIC Dunes de Guardamar

S'hi troba un exemplar de *Launaea arborescens*, una espècie en perill d'extinció, i es recol·lecten algunes llavors per als estudis de germinació i conservació del CIEF.

Launaea arborescens

• LIC i ZEPA Salines de Santa Pola

S'hi censen 2.189 parelles reproductores de gavina corsa (*Larus audouinii*).

C. Pache

Gavina corsa (*Larus audouinii*)

• LIC Marjal dels Moros

Desbrossament de 2.400 m² de canya comuna (*Arundo donax*) dins del programa d'eliminació d'espècies invasores.

• ZEC Túnel de Canals

Substitució del cartell de prohibició d'entrada al túnel, que alberga rates penades protegides, i neteja de fem als voltants i dins de la cova.

Entrada del túnel de Canals

• LIC Marjal de Peníscola

S'hi censen 59 exemplars d'anguila (*Anguilla anguilla*), 21 de tortugues d'estany (*Emys orbicularis*) i 94 de tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*).

Tortuga d'estany (*Emys orbicularis*)

• LIC Estanys d'Almenara

Plantació de 140 plançons de lliri groc (*Iris pseudacorus*).

B. Albiach

Font i cova de la Garita, Chera, LIC Serra del Negrete

Participació social

Seguiment de rates penades obert a la ciutadania

Des de 2012 la **Fundació Limne** du a terme un projecte de seguiment de rates penades amb voluntaris ambientals. Són ciutadans que en el seu temps lliure contribuïxen recopilant dades sobre la distribució d'estos mamífers.

La metodologia és simple i permet que qualsevol, sense un coneixement exhaustiu en la matèria puga sumar-se a la iniciativa: els quiròpters es rastregen amb un xicotet aparell anomenat detector heterodí, que "traduïx" el so inaudible que generen quan cacen. I és que els quiròpters utilitzen ultrasons per a orientar-se i localitzar a les seues preses. Cada espècie té un tipus de crida característica (quant a so, intensitat, freqüència...) i estes crides són les que aprofitarem per a identificar els quiròpters presents a un territori sense necessitat de capturar-los.

Els voluntaris seleccionen una quadrícula d' 1x1 kilòmetre a l'atzar i amb la condició que hi haja un punt d'aigua (riu, zona humida, bassa, sèquia...). Dins d'eixa quadrícula marquen 4 estacions de mostreig, que estaran separades aproximadament uns 300 metres.

Realitzen 3 seguiments a l'any, sempre a les mateixes estacions i dins les següents dates: del 15

de maig al 15 de juny, del 15 de juny al 15 de juliol i del 15 de setembre al 15 d'octubre.

El protocol definix diferents grups acústics. Els voluntaris, una hora després de pondre's el sol, acudixen a les estacions de mostreig i destinen un mínim d'un minut a cada grup acústic.

Esta metodologia s'ha dissenyat amb la col·laboració tècnica dels especialistes del Servei de Vida Silvestre de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.

Acostant la ciutadania a la utilització de mètodes científics per a realitzar seguiments de fauna pretenem que es creen grups de voluntaris interessats a realitzar el seguiment de quiròpters pel seu compte (a Limne ja es realitzen un altre tipus de seguiments participatius, per exemple, de qualitat de rius). Este acostament permetrà conèixer millor la distribució dels quiròpters i, de pas, contribuirà a millorar la imatge social d'este grup de mamífers.

Si estàs interessat a col·laborar en este projecte encara queden moltes quadrícules per cobrir. Posa't en contacte amb Limne per correu electrònic participa@limne.org o cridant al **963 156 841**.

Jornada inicial de formació als voluntaris al Tancat de Milia

Neteja Cova de les Meravelles de Llombai. Federació d'Espeleologia de la CV.

El diumenge 17 de març es va dur a terme la neteja de l'interior i els voltants de la **Cova de les Maravelles** de Llombai (València). L'activitat va ser proposada i organitzada per la Secció d'Espeleologia del grup Coves, Muntanyes i Barrancs, i va comptar amb la col·laboració de la Vocalia de Conservació de Cavitats i Barrancs de la Federació d'Espeleologia, de l'Ajuntament de Llombai, de personal del grup local de Protecció Civil i de membres del Club d'Espeleologia d'Onda (GEON), a més de comptar amb el suport del Servei de Vida Silvestre.

La Cova de les Meravelles de Llombai està declarada Zona d'Especial Conservació (ZEC) segons la directiva europea d'hàbitats, i també Paratge Natural Municipal. La cavitat està ocupada, entre altres espècies amenaçades, per la rata penada de ferradura mediterrània (*Rhinolophus euryale*) i la

rata penada de peus grans (*Myotis capaccinii*), i és un dels principals refugis de rates penades de la península. Per tant, la conservació d'esta cavitat té un elevat interès per a la conservació de la biodiversitat.

L'objectiu d'esta activitat és animar el col·lectiu d'espeleòlegs i excursionistes a respectar i conservar estos importants espais naturals en què es practica l'espeleologia.

Com a resultat d'esta activitat de participació social es van recollir 70 quilos de residus sòlids de diversa índole.

Participants en la jornada de neteja

Eliminació d'ungla de gat a la Devesa del Saler. Xaloc.

Restes de *Carpobrotus* eradicats

El dissabte 8 de juny va tindre lloc, a la platja de la **Devesa del Saler**, una activitat de voluntariat consistent en l'eliminació de la planta invasora coneguda com a unglya de gat (*Carpobrotus* sp.), per a facilitar la recolonització de vegetació autòctona de l'ecosistema dunar on es va dur a terme l'actuació.

En l'activitat, coordinada per **Xaloc**, amb l'ajuda de **Greenpeace**, va participar un total de 300 voluntaris pertanyents a famílies de treballadors del **Grup Santander**, que van ser els encarregats d'arrancar d'arrel, manualment, els exemplars d'unglya de gat i traslladar-los a un punt accessible per a facilitar-ne la retirada.

El punt d'actuació el va indicar l'**Oficina Tècnica Devesa-Albufera**, de l'Ajuntament de València, i es va comptar amb les autoritzacions tant del Parc Natural com de la Demarcació de Costes de València, i gràcies a l'esforç dels voluntaris es va aconseguir eliminar prop de 2.000 quilograms d'esta espècie invasora.

Projecte Mussols de la Societat Valenciana d'Ornitologia: Alliberaments assistits de mussols i òbiles.

Una de les activitats programades dins del **Projecte Mussols** que la **Societat Valenciana d'Ornitologia** porta a terme des de 2010 per a la millora de les poblacions de rapaces nocturnes, i que més expectativa i treball genera, és l'alliberament, per mitjà de la tècnica de l'hacking o cria campestre, de pollastres de mussol comú i d'òbila comú.

Enguany, s'han alliberat mitjançant esta tècnica set pollets de mussol cedits pel **Centre de Recuperació de Fauna La Granja del Saler**, dependent de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.

Les instal·lacions d'alliberament assistit, construïdes segons les indicacions de **Brinzal**, s'han situat en l'entorn de Chelva, a la comarca de la Serrania (València), concretament a l'**Institut d'Educació Secundària de Chelva**, amb el qual l'associació ornitològica ha firmat un acord de col·laboració per mitjà del qual, a més de cedir els pollets, proporciona l'assessorament necessari perquè siguin els mateixos alumnes, supervisats per la professora de biologia, els que es fan càrrec de la seua alimentació i seguiment. Tota la informació relativa a este treball, amb fotografies i vídeos, podeu trobar-la en el blog següent: <http://mochuelva.wordpress.com/>.

Esta acció no ha sigut aïllada, i dins del que s'ha denominat **Projecte Mochuelva** també s'han dut a terme diverses activitats complementàries per a aprofundir en el coneixement de les aus rapaces, com ara la visita al centre de recuperació i un alliberament de diversos exemplars d'estes aus recuperades al mateix centre.

Instal·lacions a l'Institut d'Educació Secundària de Chelva i moment d'alimentació d'un dels pollets de mussol

societat
valenciana
d'ornitologia

Dades globals del Programa Biodiversitat i Societat 2012

Una de les línies d'actuacions del **Servici de Vida Silvestre** és la promoció de la participació pública i el suport a mesures de coresponsabilitat en la conservació de la biodiversitat.

Activitat de col·laboració entre empresa privada y ONG

El programa d'actuacions **Biodiversitat i Societat**, coordinat per l'**Equip de Comunicació i Participació**, té com a objectiu establir aliances amb diferents agents socials (públics o privats) per a promoure projectes conjunts. En l'any 2012 es va col·laborar amb 67 entitats, 22 de les quals són ONG, 14 empreses privades, 25 administracions públiques i 6 centres d'investigació o formació.

En total s'han portat a la pràctica 71 projectes, 7 dels quals han sigut de divulgació, 8 de conservació de flora, 44 de conservació de fauna i 12 d'hàbitats.

Per a més informació podeu consultar el balanç complet per a l'any 2012 d'este programa en l'enllaç següent:

<http://www.cma.gva.es/web/indice.aspx?nodo=84180&idioma=V>

Reportatge de Canal Plus del seguiment de l'escateret per Ciutadans per la Ciència

El divendres 7 de juny, un equip del **Canal Plus** (un operador de càmera i el seu ajudant) va gravar *in situ* les tasques de seguiment de les colònies reproductores de l'escateret (*Hydrobates pelagicus*) a l'Illa de Benidorm, després de llegir en la revista Quercus una crida a la col·laboració popular en estes tasques de **Ciudadanos por la Ciencia (CPC)**. Des de Canal Plus contactaren amb esta ONG i accediren a les colònies amb dos jóvens col·laboradors, Pablo Adrober i Thérèse Jacquet.

Ja en les coves, es va comprovar l'estat d'alguns dels nius en cavitats naturals i d'algunes de les caixes niu instal·lades el 1996. Es van comprovar les anelles d'uns quants adults, que estaven covant el seu únic ou a falta d'un terç del període d'incubació. També es va anellar un exemplar que va nàixer en esta colònia i que ara torna a criar, són els anomenats "reclutes".

Filmació de l'anellament d'escaterets a l'illa de Benidorm

Novetats de Biodiversitat

Augment espectacular de la població del clavell de pastor

BD El clavell de pom o clavell de pastor (*Dianthus carthusianorum*) és una espècie d'òptim eurosiberià que a la península Ibèrica es troba als Pirineus i a les muntanyes cantàbriques, i que és més rara i dispersa al sistema Ibèric. La Comunitat Valenciana només té amb una única població, al massís de Penyagolosa, molt a prop de la frontera amb Terol.

Descoberta a l'any 1987, no fou censada fins al 2008, dins d'un treball encarregat pel Servei de Vida Silvestre, que va donar com a resultat una sola població amb 147 individus. El Decret 70/2009 la va considerar espècie protegida no catalogada, però la revisió de 2013, en forma d'ordre, la va incloure en la categoria d'espècie vulnerable.

C. Fabregat Clavell de pastor (*Dianthus carthusianorum*)

El passat més de juny, tècnics del CIEF i dels servicis territorials de Castelló es van disposar a revisar el cens de 2008. El resultat és un augment ostentós de la grandària poblacional i de l'àrea d'ocupació, ja que el cens dona un total de 9.590 individus.

Nova població de tramussera valenciana gràcies a la col·laboració ciutadana

La sisena població de *Lupinus mariae-josephae* ha sigut localitzada a la muntanya del Ponoig, al terme de Polop. Anteriorment, en este mateix any, s'havia trobat una cinquena població al terme del Camp de Mirra.

La troballa va ser notícia al diari **Información**, d'Alacant. La casualitat va fer que un veí de Polop llegira la notícia i recordara una planta que

va vore el 2009, en una excursió al Ponoig. Com que en el text s'esmentava el **Banc de Dades de Biodiversitat (BDB)**, eixe veí es va posar en contacte amb Nuria Faubel, l'administradora del Banc de Dades, i ella, amb els tècnics de flora del Servei de Vida Silvestre.

Finalment, dos veïns del poble acompanyaren els tècnics a la llunyana localització de la planta. El cens preliminar i el rastreig donen com a resultat una població ben estesa de milers d'individus.

Tramussera al Ponoig (Polop)

Ophrys aveyronensis, una nova orquídia per a la flora valenciana gràcies a la participació ciutadana

V. Pellicer

Eixemplar d'*Ophrys aveyronensis*

El passat mes de maig, el fotògraf de naturalesa Vicent Pellicer Olles va contactar amb els tècnics del Servei de Vida Silvestre a Castelló i amb la Direcció del Parc Natural de la Tinença de Benifassà per a indicar-los que havia localitzat una orquídia als voltants de Fredes, amb un únic exemplar. Amb l'ajuda de Llorenç Sáez Gonyalons, des de Barcelona, expert en orquídiades, se'n va descriure una nova espècie no citada fins ara en territori valencià, l'*Ophrys aveyronensis*. Vicent Pellicer ha facilitat amablement tant les dades de la localització exacta de la planta, ja passades al BDB, com el permís per a incorporar la seua foto de l'espècie, que vos adjuntem ací.

L'*Ophrys aveyronensis* és una espècie pròpia del sud de França i de zones limítrofes de la península, amb cites puntuals al quadrant NE i a la capçalera del sistema Ibèric.

Georeferenciació del Banc de Germoplasma de flora singular del CIEF

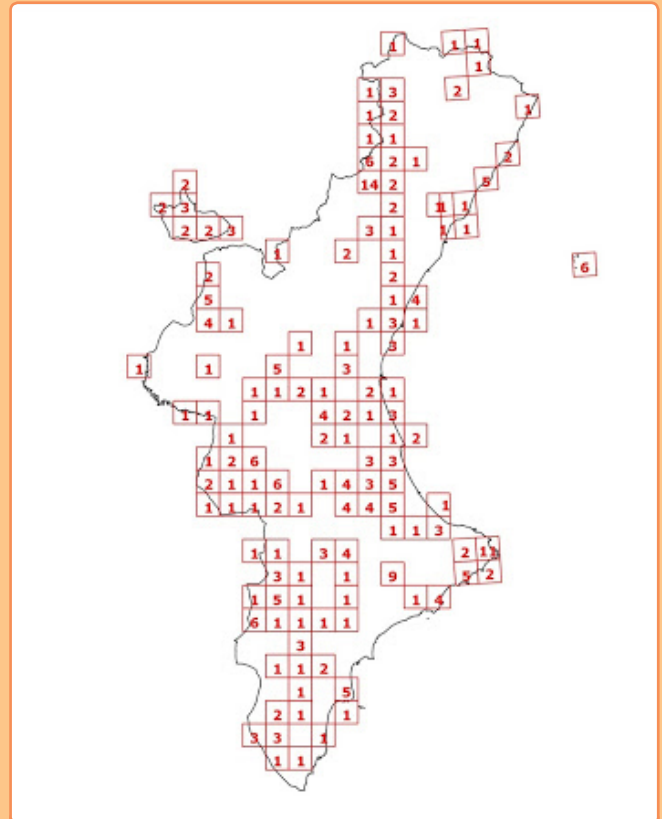
Des de l'any 1995 fins a l'actualitat, el **Banc de Germoplasma** del Centre per a la Investigació i Experimentació Forestal (CIEF), dependent del Servei de Vida Silvestre, ha anat acumulant lots de llavors recol·lectades i processades provinents de tot el territori valencià.

[+ info](#)

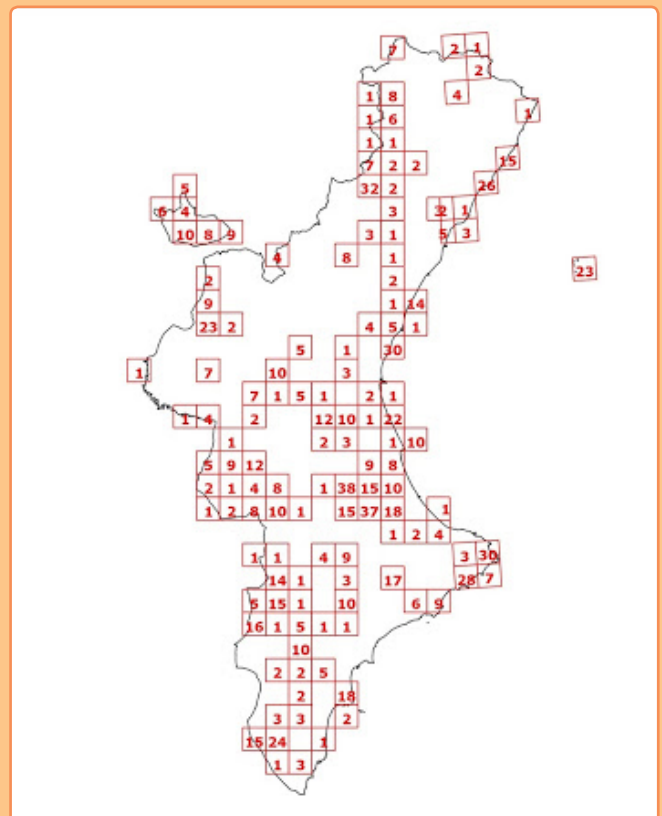
Amb l'ajuda dels **Sistemes d'Informació Geogràfica** (SIG), l'any passat va començar un nou projecte de recollida de la informació georeferenciada dels lots recol·lectats que, més de mig any de treball després, ha començat a oferir resultats. L'objectiu és mostrar mapes de densitat de recol·leccions per a estimar les àrees amb major concentracions d'esforç o la relació d'estos esforços amb la distribució de les espècies amenaçades.

L'estudi ha començat amb les dades de la flora singular valenciana, que inclou una part important de les espècies en perill d'extinció i vulnerables. Gràcies a l'ajuda dels estudiants en pràctiques del CIEF, el nombre de lots de recol·leccions georeferenciades és de 932 i inclou 213 espècies i 274 localitats.

Amb la informació parcial d'estos 932 lots, en els mapes 1 i 2 es poden observar les quadrícules 10 x 10 quilòmetres en què s'han arreglat les llavors i el nombre d'espècies a què corresponen. D'altra banda, la georeferenciació ha mostrat que el 62% de les llavors recol·lectades han sigut arreglades dins de la **Xarxa Natura 2000**.

Mapa 1: Nombre de tàxons, de qualsevol grau d'amenaça, per quadrícula de 10 x 10 km.

Mapa 2: Nombre de recol·leccions per quadrícula de 10 x 10 km.

Tècnics georeferenciant durant la recol·lecció de llavors

Balenes, dofins i tortugues des de l'aire

Després de 4.108 milles recorregudes durant 6 dies en una avioneta bimotor, la **Universitat de València** ha conclòs l'estudi de cetacis i tortugues marines de la campanya primavera-estiu, que ha cobert una superfície aproximada de 23.000 km² des del nord de Castelló (Vinaròs) fins al sud d'Alacant (Pilar de la Horadada).

Este treball, realitzat amb la col·laboració de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, té com a objectiu conèixer la distribució i abundància d'estes espècies en el mar valencià.

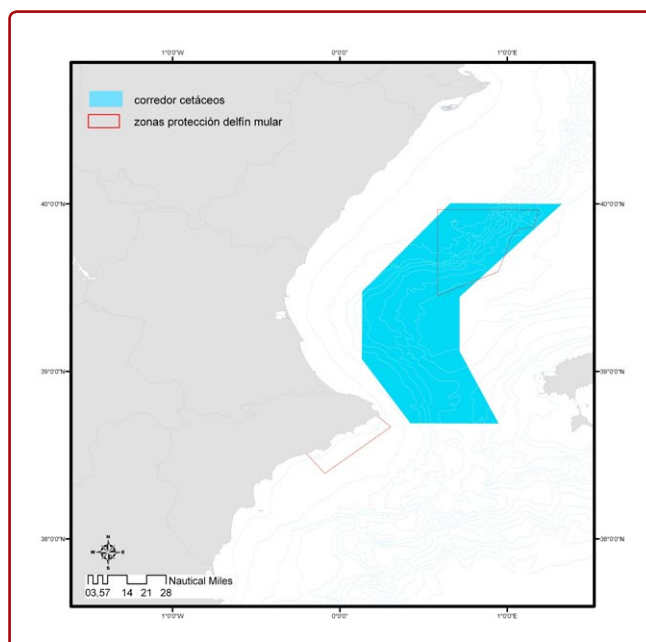
En total s'hi han albirat 995 exemplars de cetacis i 36 de tortugues marines. La gran majoria dels cetacis (932 individus) corresponen a dofins llistats, l'espècie de dofí més comuna al Mediterrani. A més, s'hi han observat 33 dofins mulars, 14 caps d'olla grisos, 12 caps d'olla negres, 3 balenes becudes, un catxalot i un rorqual comú. D'altra banda, s'han observat 36 exemplars de tortuga bova, l'espècie de tortuga marina més comuna a les nostres aigües.

S'ha de destacar la varietat d'espècies que poblen el Mediterrani valencià, amb 7 espècies diferents de cetacis. En estos vols no s'ha observat cap exemplar de dofí comú, que és, a pesar del seu nom, el dofí més amenaçat del Mediterrani. D'altra banda, el cens d'enguany corrobora la bona població de dofins llistats i la presència d'animals tan emblemàtics com el rorqual comú (el segon animal més gran del planeta) o el catxalot (la "balena" de Moby Dick) en aigües valencianes.

Segons les dades arreplegades, des dels primers censos aeris (l'any 1996), les zones amb major densitat i diversitat de cetacis serien les zones d'aigües profundes (600-1.200 metres de profunditat) de les

latituds compreses entre 40° 00' 00" N i 38° 40' 00" N, que es correspon amb el corredor marí proposat per a la seua protecció (vegeu mapa). També s'hi han detectat dos zones amb alta densitat de dofins mulars: l'entorn de les illes Columbretes i el litoral de la Marina.

Les anàlisis preliminars de les dades confirmen la diversitat d'espècies de cetacis i tortugues de les aigües espanyoles del Mediterrani. No obstant això, també pareix observar-s'hi una disminució en l'abundància d'algunes espècies, en particular de la tortuga bova, que s'alimenta de meduses i altres invertebrats marins.

Zones proposades per a la protecció de cetacis.
En blau, el corredor marí dirigit a espècies migratòries, com el rorqual comú, el catxalot o la balena becuda.
Amb un marc s'indiquen les dos zones proposades per a la protecció del dofí mular.

Universitat de València

Catxalot (*Physeter macrocephalus*) observat durant un dels vols

Regeneració de *Verbascum fontqueri* després d'incendis

El matapeix negre (*Verbascum fontqueri*) és un aspirant a planta piròfila dins de la nostra flora. No s'ha pogut demostrar que el xoc tèrmic aplicat a les llavors produïska cap millora germinativa, però els incendis o accions d'eliminació temporal de la coberta vegetal, com ara l'aclarida de bandes tallafocs, semblen produir un increment de noves plantes.

En la microreserva de flora de la **Lloma de Coca**, arrasada pel foc de l'estiu de 2012 (incendi de Cortes - Dos Aguas), hem observat que alguns grups de plàntules apareixen de manera aïllada sense tindre a prop possibles parentals. Açò s'interpreta com a un reclutament, a partir del banc acumulat de llavors procedents de plantes mortes d'anys anteriors, en llocs on la densitat de vegetació no hauria permés l'existència de noves plantes en 2011 o 2012. No obstant això, la gran majoria de plàntules es disposen clarament al voltant de peus que han florit en 2013, i que corresponen, aparentment, a plantes que eren vives quan va passar el foc fa ara quasi un any.

Estos nous peus posseïxen clarament una talla més gran que els de recent germinació (tardor de 2012 i primavera de 2013). En estos casos, les plantes

noves se situen sempre molt prop dels presumibles parentals i rarament se n'allunyen més d'1,5 m. En un mostratge sobre 20 exemplars, hem observat una mitjana de 8,269 +/- 6,936 plàntules per cada peu adult localitzat.

Detall del reclutament de juvenils de *Verbascum fontqueri*. En la imatge s'aprecien fins a 9 plàntules, fàcilment distingibles pel to fosc i brillant de les fulles. E. Laguna

Cursos en el CEACV de Sagunt

El **Servici de Vida Silvestre** col·labora habitualment amb el **Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana** en l'organització i realització d'una sèrie d'activitats formatives, relacionades amb la conservació, el coneixement i la divulgació del patrimoni natural valencià.

Durant el passat mes de juny es va celebrar el curs "**Gestió de Zones Humides i Espais de Ribera**", amb una duració de 40 hores.

Fins que acabe l'any encara es celebraran tres cursos més als quals vos podeu inscriure. Són gratuïts, però les places són limitades.

• 24 i 25 de setembre: Taller "**Estratègies de comunicació i participació social en programes de conservació de la biodiversitat amenaçada**", amb una duració de 10 hores. El termini d'inscripció comença el 20 d'agost. [+info](#)

• 15 i 16 d'octubre: Taller "**Elements naturals: ús i aprofitament per a l'exercici d'activitats d'educació ambiental en la natura**", amb una duració d'11 hores. Vos hi podeu apuntar a partir del 23 de setembre. [+info](#)

• 29 d'octubre. Taller "**Cetacis i tortugues marines del litoral valencià. Espècies i estudi de poblacions**", amb una duració de 7 hores. Inscripció a partir del 30 de setembre. [+info](#)

L'oferta formativa del CEA és més àmplia, tant en la modalitat presencial com en la modalitat *on line*.

Podeu consultar la resta de cursos oferits en la seua pàgina web:

<http://www.cma.gva.es/web/indice.aspx?nodo=1383&idioma=V>

Modificació dels catàlegs d'espècies amenaçades

Des de l'entrada en vigor del **Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçades** (Decret 70/2009) i del **Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçades** (Decret 32/2004), s'ha produït un augment significatiu dels coneixements científics sobre les espècies d'animals i plantes presents a la Comunitat Valenciana. A més, els resultats de les accions de conservació també han permès millorar l'estat de conservació d'algunes espècies amenaçades.

D'altra banda, l'aprovació recent de la **Llei de Patrimoni Natural i la Biodiversitat** (Llei 42/2007) obliga a la modificació dels annexos dels decrets esmentats anteriorment. L'article 53 d'esta llei estatal crea la **Llista d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial** (LESRPE) i, l'article 54, el **Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades** (CEEA), amb les categories «en perill d'extinció» i «vulnerable». La mateixa llei habilita les comunitats autònomes a establir els seus propis catàlegs d'espècies amenaçades en els seus àmbits territorials respectius, i indica que poden establir categories suplementàries. Però, per a les espècies incloses en el CEEA, les comunitats autònomes tenen l'obligació de mantindre un grau de protecció igual o superior en els seus catàlegs respectius.

Per tot això, es va considerar necessària una revisió i actualització del contingut de les llistes valencianes d'espècies protegides

de flora i fauna, que poden ser consultades en el web del **Servici de Biodiversitat**, en l'apartat de legislació:

<http://www.cma.gva.es/web/indice.aspx?nodo=84604&idioma=V>

A continuació es mostra la llista actualitzada de les espècies de flora i fauna catalogades en perill d'extinció.

ANIMALS EN PERILL D'EXTINCIÓ	
Nom científic	Nom valencià
* <i>Theodoxus velascoi</i>	
<i>Aphanius iberus</i>	Fartet
<i>Valencia hispanica</i>	Samaruc
* <i>Parachondrostoma arrigonis</i>	Madrilla del Xúquer
<i>Gasterosteus aculeatus</i>	Punxoset
<i>Testudo hermanni</i> ssp. <i>hermanni</i>	Tortuga mediterrània
<i>Aythya nyroca</i>	Roget
<i>Botaurus stellaris</i>	Vítor
<i>Calonectris diomedea</i>	Baldrigra cendrosa
* <i>Cinclus cinclus</i>	Merla d'aigua
<i>Circus aeruginosus</i>	Arpallot de marjal
* <i>Emberiza schoeniclus</i> ssp. <i>witherbyi</i>	Teuladí de canyar
<i>Marmaronetta angustirostris</i>	Rosseta
<i>Oxyura leucocephala</i>	Ànec capblanc
<i>Myotis capaccinii</i>	Rata penada de peus grans
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	Rata penada de ferradura mitjana

* Noves espècies incorporades a aquesta categoria

CIP

Parella de fartets (*Aphanius iberus*)

PLANTES EN PERILL D'EXTINCIÓ

Nom científic	Nom valencià
<i>Allium subvillosum</i>	All de serp
<i>Aristolochia clematitis</i>	Aristolòquia
<i>Asplenium marinum</i>	Falzia marina
<i>Berberis hispanica</i> ssp. <i>hispanica</i>	Coralet
<i>Boerhavia repens</i>	Herba de porc
* <i>Centaurea alpina</i>	
<i>Ceratophyllum submersum</i>	Volantí, llapó
<i>Cistus heterophyllus</i>	Estepa de Cartagena
* <i>Coeloglossum viride</i>	Orquídia verda
* <i>Corema album</i>	Bruc d'arenal
<i>Cotoneaster granatensis</i>	Cornera andalusa
* <i>Equisetum moorei</i>	
* <i>Euphrasia salisburgensis</i>	Eufràsia
<i>Frangula alnus</i>	Fràngula andalusa
<i>Halimium atriplicifolium</i>	Estepa atriplicifòlia
<i>Launaea arborescens</i>	Lletsó arbusti
<i>Launaea lanifera</i>	Lletsó espinós
* <i>Leucanthemum arundanum</i>	Margarida de Ronda
<i>Limonium bellidifolium</i>	Ensopeguera de fulla rogenca
<i>Limonium dufourii</i>	Ensopeguera de Dufour, ensopeguera peluda
<i>Limonium lobatum</i>	Ensopeguera
<i>Limonium perplexum</i>	Ensopeguera d'Irta
<i>Littorella uniflora</i>	Litorel·la d'una flor
<i>Narcissus perezlarae</i>	Narcís de Pérez Lara
<i>Nymphaea alba</i> (només poblacions naturals)	Nimfea blanca, nenúfar blanc
<i>Orchis papilionacea</i>	Orquídia papallona
<i>Parentucellia viscosa</i>	Boques de dragó, motxa borda
<i>Phyllitis sagittata</i>	Llengua de cèrvol sagitada
<i>Reseda hookeri</i>	Enturió de Hooker
<i>Reseda lanceolata</i>	Enturió lanceolat
* <i>Rumex roseus</i>	
<i>Silene hifacensis</i>	Alhelí de pasqua, silene d'Ifac
<i>Thelypteris palustris</i>	Falguera de marjal
<i>Utricularia australis</i>	Utriculària austral

* Noves espècies incorporades a aquesta categoria

Participació en el projecte de conservació de vegetació i plantes amenaçades a Xipre (LIFE PlantNet-CY)

La Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, a través de tècnics del Servei de Vida Silvestre del CIEF i de Vaersa, ha participat en els treballs del Comitè Científic que assessora el desenvolupament del projecte **LIFE PlantNet-CY** per a la creació d'una xarxa pilot de microreserves de flora a Xipre.

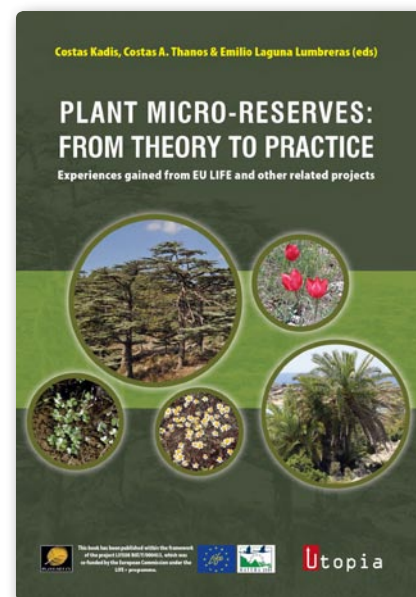
El projecte, cofinançat per la Unió Europea i dirigit pels departaments forestal i de conservació mediambiental del Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient de Xipre, pretén iniciar la creació d'una xarxa de microreserves vegetals seguint el model de la Comunitat Valenciana, pionera a escala mundial.

El principal soci científic del projecte és la Universitat Frederick de Nicòsia, i actuen com a socis addicionals la Universitat Nacional i Kapodistria d'Atenes (Grècia), la Federació d'Organitzacions Mediamambientals de Xipre i el Departament de Medi Ambient de Nacions Unides en la Línia Verda de Xipre.

S'han fet reunions del Comitè des de 2010, a raó d'una per any, i s'han visitat les zones d'actuació. La participació en el Comitè el 2013 s'ha dut a terme durant 2 dies de visita al llarg dels quals tècnics de la Generalitat han visitat les diferents zones d'actuació i han constatat les actuacions realitzades i la seua possible efectivitat.

Com a conclusió pràctica més rellevant, s'ha de destacar l'èxit de la col·laboració realitzada, en haver-se complert les expectatives d'assessorament de les activitats i la transferència de l'experiència valenciana que havia previst l'equip responsable del projecte xipriota.

Una altra aportació destacable dels tècnics de la Conselleria a este projecte LIFE ha sigut la participació en diversos capítols del llibre ***Plant microreserves: From theory to practice. Experiences gained from EU LIFE and other related projects***, en què s'inclouen tots els aspectes que ha comprés este projecte i que podeu descarregar gratuïtament en: http://www.plantnet.org.cy/files/pmr_book.pdf

Comitè Científic i alguns dels membres de l'equip del projecte LIFE PlantNet-CY, en la MRF de la Vall dels Cedres.

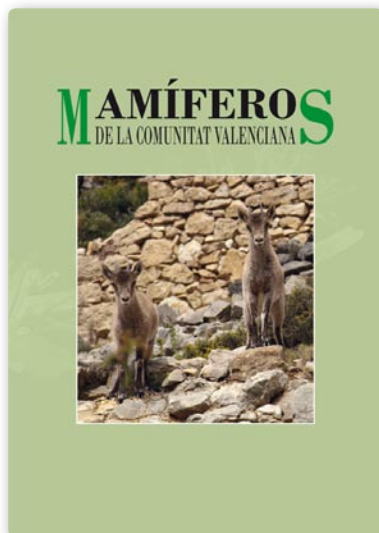
NOVES PUBLICACIONS

- Monografia de mamífers
- Aportació Projecte Parotets

Durant els últims mesos, el **Servici de Vida Silvestre** de la Direcció General de Medi Natural ha impulsat la publicació de dos nous títols que completen la ja extensa llista de publicacions realitzades des d'este Servici i que tenen com a objectiu el millor coneixement i la divulgació dels valors naturals i biodiversitat del territori valencià.

Així, dins de la col·lecció **Biodiversidad**, s'ha publicat **Mamíferos de la Comunitat Valenciana**, un títol que cobrix el buit existent d'informació pública que hi havia sobre este grup de fauna, a més d'haver potenciat, durant la seua elaboració, l'actualització i la millora de les dades que fins ara es disposaven sobre els mamífers que habiten les costes i terres valencianes.

El llibre, en l'edició en paper, el podeu adquirir a les llibreries Llig de la Generalitat Valenciana. També podeu descarregar-vos-en la versió electrònica gratuïtament punxant sobre la foto de la portada.

A més, s'ha iniciat una nova col·lecció de publicacions electròniques en què s'aniran recopilant les diferents activitats de voluntariat i de participació social que s'han portat o es porten a terme a la Comunitat Valenciana. Inaugurem esta col·lecció, anomenada **Quaderns de Voluntariat i Participació Social**, amb el títol **Aportación del Voluntariat Parotets** a la conservación y el conocimiento de los odonatos en la Comunitat Valenciana, en què es mostren els resultats d'un grup de voluntaris que han estat treballant durant diversos anys en l'estudi i seguiment de les poblacions d'odonats, i han arribat inclús a descriure diverses espècies que abans no havien sigut citades a la Comunitat Valenciana.

Totes les dades i cites aportades per este equip de treball voluntari han servit per a conèixer millor la distribució de les diferents espècies de libèl·lules i s'han posat a disposició pública a través de les fitxes respectives del Banc de Dades de Biodiversitat de la Comunitat Valenciana.

La publicació és descarrega si punxeu sobre la foto de portada.

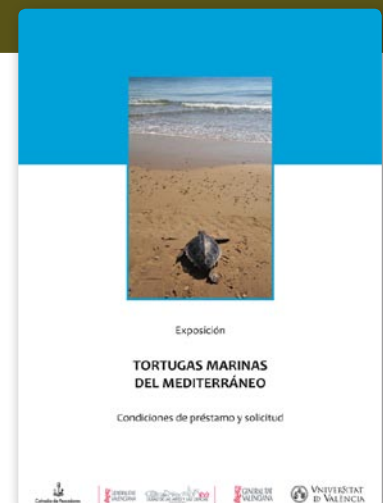
Nova exposició sobre tortugues marines

Posem a la disposició de les entitats que puguen estar interessades una nova exposició titulada **Tortugues marines del Mediterrani**, en què es mostra gràficament el treball efectuat durant més de 20 anys en la conservació de tortugues marines i cetacis.

L'exposició està formada per set panells, de tipus enrotllable i muntatge senzill, per a ús en espais interiors. Podeu consultar-ne el contingut, les condicions de préstec i el model de sol·licitud en l'enllaç següent: <http://www.cma.gva.es/web/index.aspx?nodo=84700&idioma=V>

A més d'esta exposició, el Servici de Vida Silvestre disposa de 2 exposicions més per al seu préstec gratuït.

+ info

Nova declaració de 7 microreserves de flora

El dia 2 del passat mes d'agost va eixir publicada l'Orde 16/2013, de 25 de juliol, que es tramitava per a declarar 7 noves microreserves en la província de València, ampliant a més la superfície d'altres tantes que s'havien declarat en anys anteriors.

Les noves microreserves són:

- Barranc del Saladillo (Puebla de San Miguel).
- Cañada Real de San Benito (Ayora).
- Els Cingles (Llaurí).
- Font Amarga (Villanueva de Castellón).
- Fuente Grande (Jalance).
- La Alhóndiga (Xiva).
- Serra de Perenxisa (Torrent).

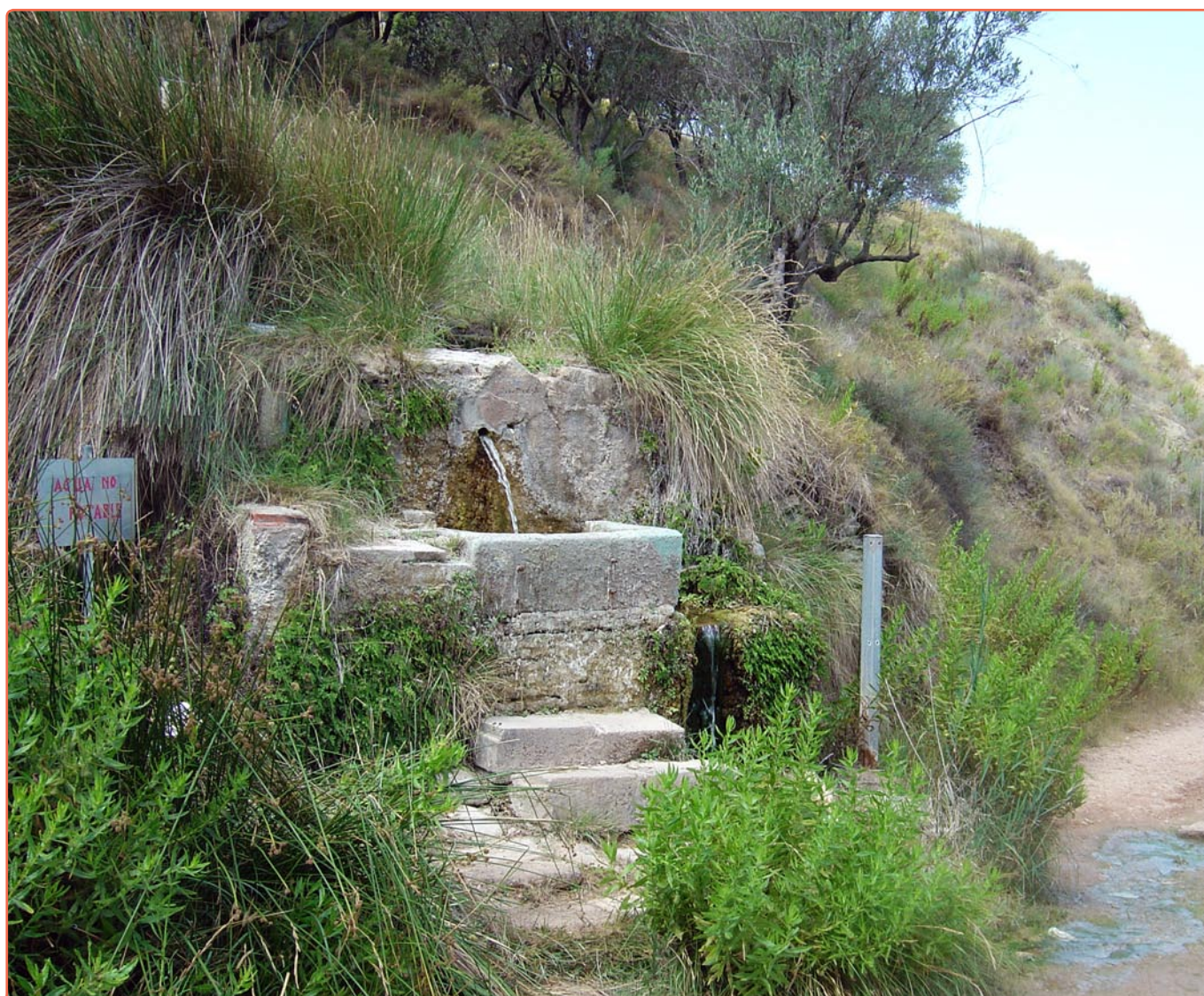
+ info

per a consultar el text complet de l'Orde 16/2013.

C. Fabregat

Vitaliana primuliflora subsp. *assoana*

I. Ferrando

Font Amarga, en Villanueva de Castellón, una de les noves microreserves de flora declarades recentment